gemeente
Haarlemmermeer

raadsvoorstel

Onderwerp	Eerste wijziging Programmabegroting 2025-2028, septembercirculaire 2024 gemeentefonds
Portefeuillehouder	mr. drs. Beryl van Straten
Steller	Niels Poelman
Collegevergadering	15 oktober 2024
Raadsvergadering	
Raadsvoorstelnummer	11439772

1. Voorstel

Collegebesluit(en)

Het college besluit de raad voor te stellen om:

1. de financiële effecten van de septembercirculaire 2024 te verwerken in de Programmabegroting 2025-2028;
2. hiertoe de 1e begrotingswijziging voor 2025 vast te stellen.

2. Samenvatting

Op 17 september 2024 is de septembercirculaire van het gemeentefonds gepubliceerd. Met dit voorstel informeren wij de raad over de consequenties van de inhoud van deze circulaire voor het meerjarenbeeld.

De stand van het meerjarenbeeld na verwerking van de circulaire wordt als volgt:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min = nadeel)	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**
Meerjarenbeeld Programmabegroting 2025-2028	9.102	-3.252	-8.004	-13.436
Meicirculaire 2024				
Septembercirculaire 2024: financiële uitkomsten 2024-2028	2.417	1.005	-843	-2.418
Geactualiseerd meerjarenbeeld	**11.519**	**-2.247**	**-8.847**	**-15.854**
Structurele lasten incidenteel gedekt/niet meegenomen in VJR2024		-3.760	-4.510	-4.510
Ontwikkelingen jeugdzorg en Wmo		-1.000	-1.500	-2.000
Geactualiseerde taakstelling ombuigingen		**-7.007**	**-14.857**	**-22.364**

Bij de meicirculaire 2024 is besloten de nieuwe normeringssystematiek vervroegd in te voeren. Dit houdt in dat de koppeling van het accres aan de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp) per 2024 is ingevoerd. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De ontwikkeling van het accres wordt nu ook op deze wijze gepresenteerd en verwerkt in de circulaire. De bijstelling van de raming van loon- en prijsstijgingen (LPO) geeft voor alle jaren een voordeel, het volumedeel geeft door de bijstelling van de ontwikkeling van het bbp een nadeel. Ook worden de ontwikkelingen als gevolg van hoeveelheidsverschillen in de maatstaven verwerkt en ontstaat er een structureel nadeel omdat de ruimte onder het plafond van het btw-compensatiefonds (BCF) lager is dan eerder ingeschat.

3. Uitwerking

3.1 Wat willen we bereiken?

Op 17 september 2024 is de septembercirculaire van het gemeentefonds gepubliceerd. Met dit voorstel informeren wij de raad over de consequenties van de inhoud van deze circulaire voor het meerjarenbeeld. De circulaire zelf kunt u bekijken via de link https://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/circulaires/2024/09/17/septembercirculaire-gemeentefonds-2024/septembercirculaire+gemeentefonds+2024.pdf.
De financiële effecten voor het jaar 2024 worden verwerkt in de Najaarsrapportage 2024 en voor de jaren 2025 tot en met 2028 door vaststelling van de 1e begrotingswijzing van 2025.
Voor 2024, 2027 en 2028 wordt een nadeel geprognosticeerd. Voor 2025 en 2026 volgt uit de septembercirculaire 2024 een voordeel. Het voordeel in 2025 en 2026 wordt veroorzaakt door ontwikkelingen in de uitkeringsbasis en actualisatie van de maatstaven. Vanaf 2027 slaat dit om in een nadeel. Verder geeft bijstelling van de raming van LPO voor alle jaren een voordeel. Dit effect wordt deels teniet gedaan door een oplopend nadeel in het volume-acces. Daarnaast is de ruimte onder het plafond van het btw-compensatiefonds lager dan eerder ingeschat, waardoor een structureel nadeel ontstaat.

3.2 Wat gaan we daarvoor doen?

a. Financiële uitkomsten 2024-2028

In vergelijking met de cijfers volgens de meicirculaire gemeentefonds 2024 en de Programmabegroting 2025-2028 is de ontwikkeling van de uitkeringen uit het gemeentefonds als volgt:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min = nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Meicirculaire 2024/Programmabegroting 2025-2028	281.879	286.300	275.400	279.900	285.100
Mutaties septembercirculaire	-1.188	3.100	2.100	200	-900
Septembercirculaire 2024	**280.691**	**289.400**	**277.500**	**280.100**	**284.200**

De mutaties van de septembercirculaire bestaan uit de volgende posten:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min = nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Volume-accres historisch bbp		-111	-393	-772	-1.141
LPO-accres prijs bbp		1.306	1.505	1.721	1.589
Ontwikkeling uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen	-403	2.264	1.261	-374	-1.651
Btw-compensatiefonds	-914	-914	-914	-914	-914
Besparingsverlies jeugd			-327	-341	-76
Indexatie DU Jeugd: overheveling naar regionaal programma*		-44	-44	-44	-45
Wet op de lijkbezorging*			29	29	30
Toezicht en handhaving aanpassing kwaliteitseisen kinderopvang*	10	16			
Kinderopvang Sociaal Medische Indicatie (SMI)*		46	45	47	48
Digitaal Stelsel Omgevingswet	-95	-124	-148	-175	-205
Bijstand jongerennorm*			-43	-43	-44
Indexatie Wmo demografie*			459	929	1.413
Einde lening inburgeringsplichtig*	16				
Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA)*	12				
Wet Betaalbare huur*	79	116	99	55	45
Alleenverdienersproblematiek 2023-2024*	108				
Openbare bibliotheken*		481	481		
Participatiewet: Afschaffen lage-inkomensvoordeel*		68	69	70	71
Overige kleine mutaties	-1	-4	21	12	-20
Totaal mutaties	**-1.188**	**3.100**	**2.100**	**200**	**-900**
Af: taakmutaties:	-225	-683	-1.095	-1.043	-1.518
Mutatie meerjarenbeeld	**-1.413**	**2.417**	**1.005**	**-843**	**-2.418**

* Dit betreffen taakmutaties. Deze mutaties worden verrekend met de budgetten van de betreffende beleidsdoelen.

De mutaties van € 200.000 en hoger lichten wij hieronder toe.

Bijstelling accres tranches
In de meicirculaire is in overleg met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg en het Rijk besloten de nieuwe normeringssystematiek vervroegd in te voeren. Dit houdt in dat de koppeling van het accres aan de bbp-ontwikkeling per 2024 is ingevoerd. Het gemeentefonds volgt hiermee meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product. De indexatie is gesplitst in een volumedeel en een prijsdeel. De volumeontwikkeling van de fondsen is gebaseerd op een achtjaars (t-9 tot en met t-2) historisch gemiddelde van de ontwikkeling van het bbp. De indexatie voor inflatie volgt de prijs bbp van het lopende jaar.

Volume-accres historisch bruto binnenlands product
In de Miljoenennota van het kabinet is het accres voor het jaar 2025 en verder geactualiseerd op basis van de actuele ontwikkeling van het bbp door het Centraal Planbureau. Dit leidt tot een oplopend nadeel.

Loon- en prijsontwikkeling accres
De raming voor het prijs bbp is vanaf 2025 bijgesteld waardoor een structureel voordeel ontstaat.

Ontwikkeling uitkeringsbasis en hoeveelheidsverschillen
De ontwikkeling van de uitkeringsbasis geeft de correctie op het gemeentefonds door de ontwikkeling op de maatstaven weer. Als de maatstaven landelijk in volume toenemen, dan zou het bedrag per maatstaf omlaag moeten om het totaal van het gemeentefonds gelijk te houden (dus bij bijvoorbeeld een stijging van het totaal aantal inwoners gaat het bedrag per inwoner omlaag). Dit effect wordt via de uitkeringsfactor verrekend.

Verder is sprake van hoeveelheidsverschillen doordat de basisgegevens die gehanteerd worden voor de berekening van de algemene uitkering zijn bijgesteld op basis van actuele informatie over 2024 van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS). Als de actuele cijfers afwijken ten opzichte van eerdere ramingen ontstaan hoeveelheidsverschillen. Een groot aantal basisgegevens is door het CBS definitief vastgesteld voor 2024. Daarnaast wordt de maatstaf Huishoudens laag inkomen met drempel vanaf 2025 op basis van een tweejarig gemiddelde en vanaf 2026 op basis van een driejarig gemiddelde berekend waardoor ook aanpassingen ontstaan ten opzichte van de landelijke ontwikkelingen.

Btw-compensatiefonds
Door de gemeenten wordt de btw die verschuldigd is over uitgaven voor overheidstaken gedeclareerd bij het BCF. Voor deze declaraties heeft het Rijk een plafond ingesteld. Als er meer of minder dan dit plafond wordt uitgekeerd dan wordt dit gecompenseerd door een verlaging of verhoging van de algemene uitkering. De ruimte onder het plafond is lager dan eerder ingeschat, waardoor een nadeel ontstaat. De afgelopen jaren zagen we bij de septembercirculaire meestal een voordeel. Daarom wordt de structurele raming van ons aandeel in de ruimte onder het plafond voor 2025-2028 bijgesteld.

Digitaal Stelsel Omgevingswet
Op grond van de Beheerovereenkomst van 18 december 2018 dragen de gemeenten vanaf 1 januari 2020 jaarlijks 70% bij aan de kosten van beheer en doorontwikkeling van het Digitaal Stelsel Omgevingswet en het Informatiepunt Leefomgeving. Met deze mutatie wordt de gemeentelijke bijdrage structureel verhoogd vanaf 2024. De uitname uit het gemeentefonds wordt hier verwerkt en het budget wordt naar de begroting van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties overgeheveld.

Besparingsverlies jeugd
Het kabinet Rutte IV had besloten om te besparen op jeugdzorg. Deze besparing (oplopend tot € 511 miljoen in 2027) was in mindering gebracht op de middelen die gereserveerd zijn voor de Hervormingsagenda Jeugd op de aanvullende post van het ministerie van Financiën. Het nieuwe kabinet Schoof kiest ervoor om deze besparing te laten vervallen. Het gaat om € 500 miljoen in 2026 en € 511 miljoen vanaf 2027. Omdat er in onze begroting al rekening was gehouden met de stelpost voor de aanvullende middelen behorend bij de Hervormingsagenda Jeugd is de uitwerking hiervan neutraal. Er ontstaat vanaf 2026 een aflopend nadeel omdat in onze stelpost wordt gecorrigeerd voor het deel van de investeringen en uitvoeringskosten van de hervormingsagenda die via het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn & Sport worden ingezet. Het restant op de stelpost voor de Hervormingsagenda Jeugd sluit aan bij ons aandeel in de middelen die nog op de aanvullende post bij het ministerie van Financiën voor 2026 en verder gereserveerd zijn. In 2025 wordt hier duidelijkheid over verwacht.

Indexatie Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) demografie
Met de VNG is afgesproken dat in de toekomst (een nader te bepalen deel van) de Wmo niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat. Afhankelijk van de gekozen bekostigingsvorm wordt een passende geobjectiveerde indexering onderzocht die ook rekening houdt met kostenontwikkeling en demografie/vergrijzing. Vooruitlopend op de uitwerking is bij Voorjaarsnota 2024 van het Rijk een jaarlijkse tranche van € 75 miljoen vanaf 2026 oplopend tot € 300 miljoen in 2029 gereserveerd. Vooruitlopend op de gekozen bekostigingsvorm zijn de middelen in deze septembercirculaire opgenomen. Zoals aangekondigd in de brief bij de meicirculaire 2024 (11091102) worden de middelen gereserveerd voor de kostenstijging Wmo. De uitwerking is daarmee budgettair neutraal.

Openbare bibliotheken
Vanaf 2027 wordt een wettelijke zorgplicht voor gemeenten ingevoerd ten aanzien van de openbare bibliotheek. Voor het uitvoeren van deze taak zullen gemeenten vanaf 2027 een structurele bijdrage via het gemeentefonds ontvangen. In de jaren 2025 en 2026 ontvangen de gemeenten een decentralisatie-uitkering, om zich op de periode van de zorgplicht te kunnen voorbereiden.

b. Afrekening 2022
De algemene uitkering 2022 is met € 148.000 verminderd. De uitkeringsfactor is met een punt gedaald. Dit wordt veroorzaakt door de actualisatie van de maatstaf medicijngebruik met drempel en de definitieve vaststelling van de artikel 12-uitkering voor de gemeente Vlissingen. Het nadeel wordt verwerkt in de Najaarsrapportage 2024.

c. Afrekening 2023

De algemene uitkering 2023 is met € 437.000 verminderd. De uitkeringsfactor is met twee punten gedaald. Dit wordt veroorzaakt door de actualisatie van de maatstaf Huishoudens laag inkomen met drempel en de maatstaf Loonkostensubsidie. Het nadeel wordt verwerkt in de Najaarsrapportage 2024.

d. Actualisatie meerjarenbeeld 2024-2028

Na verwerking van de uitkomsten van de septembercirculaire ontstaat het volgende geactualiseerde meerjarenbeeld:

Omschrijving (bedragen x € 1.000; min = nadeel)	2024	2025	2026	2027	2028
Meerjarenbeeld Programmabegroting 2025-2028	8.470	9.102	-3.252	-8.004	-13.436
Meicirculaire 2024	6.797				
Meicirculaire 2024: afrekening 2022 en 2023	730				
Septembercirculaire 2024: financiële uitkomsten 2024-2028	-1.413	2.417	1.005	-843	-2.418
Septembercirculaire 2024: afrekening 2022 en 2023	-585				
Geactualiseerd meerjarenbeeld	**13.999**	**11.519**	**-2.247**	**-8.847**	**-15.854**
Structurele lasten incidenteel gedekt/niet meegenomen in VJR2024			-3.760	-4.510	-4.510
Ontwikkelingen jeugdzorg en Wmo			-1.000	-1.500	-2.000
Geactualiseerde taakstelling ombuigingen			**-7.007**	**-14.857**	**-22.364**

3.3 Wat mag het kosten?

Aan de uitvoering van dit voorstel zijn, naast de beschikbare capaciteit, geen kosten verbonden. De inkomsten uit het gemeentefonds worden verantwoord in de programmabegroting bij onderdeel B van het Overzicht algemene dekkingsmiddelen, taakveld 0.7.

Wat zijn de financiële risico's?

Onze gemeente loopt geen vermeldenswaardige financiële risico's bij de uitvoering van dit voorstel.

3.4 Wie is daarvoor verantwoordelijk?

De raad is vanuit zijn budgetrecht verantwoordelijk voor het via de programmabegroting inrichten van een solide financiële huishouding die structureel en reëel in evenwicht is. Het college geeft uitvoering aan de doelen en activiteiten uit de programmabegroting. De portefeuillehouder financiën is binnen het college hiervoor het eerste aanspreekpunt.

3.5 Wanneer en hoe zal de raad/het college over de voortgang worden geïnformeerd?

Dit voorstel leidt tot een eerste begrotingswijziging op de Programmabegroting 2025-2028. Drie maal per jaar worden de circulaires van het gemeentefonds gepubliceerd. Bij het verschijnen van de decembercirculaire 2024 zal de raad opnieuw over de financiële consequenties worden geïnformeerd.

3.6 Wat betekent dit voor de Metropoolregio Amsterdam (MRA)?

Dit voorstel heeft geen gevolgen voor de MRA en er zijn met betrekking tot dit onderwerp geen regionale afspraken gemaakt.

4. Ondertekening

Burgemeester en wethouders van de gemeente Haarlemmermeer,

de secretaris,	de burgemeester,
b/a	
Cees Vermeer P. van der Meulen.	Marianne Schuurmans-Wijdeven